ԱԲԲԱՀՕՐ ԽՕՍՔԸ

Սրբազան Հայր, Գերապայծառ,
Մեծարգոյ վարդապետներ,
Պատուարժան եւ սիրելի հանդիսականներ,

Ուրախ եւ երջանիկ եմ այս պահուս անձամբ հաղորդելու իմ եւ Մխիթարեան Միաբանութեան խորին գնահատանքը և շնորհաւորութիւնը այս Վարժարանի նորակերտ շէնքին իրագործման նպաստող սիրելի անձերուն։

Ու նախ եւ առաջ իմ սրտագին յարգալիր երախտագիտութիւնը յայտնելու պարտականութիւնը կը զգամ Ն. Ս. Օ. Վազգէն Առաջին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, որ իր հայրական օրհնութեամբ եւ մաղթանքներով քաջալեր եւ խրախոյս հանդիսացաւ այս ձեռնարկին։

Նմանապէս իմ անկեղծ ու ջերմագին շնորհակալութիւնը Հայրապետ. Պատուիրակ Գերաշնորհ Հօր, որ անցեալ տարի հիմնաքարի օրհնութիւնը կատարեց սրտագեղ խանդավառութեամբ եւ այսօր ալ իր ներկայութեամբ զարձեալ կը պատուէ այս հանդէսը։

Շնորհակալութեան իմ խօսքը, յանուն Մխիթարեան Միաբանութեան, կ'ուզեմ մանաւանդ այն բոլոր մեծասիրտ եւ ազգասէր բարերարներուն, պատուարժան հիմնարկութիւններուն եւ միութիւններուն, որոնք նպաստեցին այս շէնքին կառուցման, հայթայթելով ոչ միայն նիւթական եւ բարոյական օգնութիւն, այլեւ մանաւանդ թիկունք կանգնելով գործին փութացումին։

Երկար է շարքը ազնիւ նուիրատուներու պատուական անուններուն։ Ու կարելի՞ է միթէ յիշատակել բոլորը առանց վիրաւորելու անոնց համեստութեան զգացումները։ Վստահ եմ թէ գործին իրականացումը եւ անոր կատարած ազգօգուտ ծառայութիւնը բաւարար ազդակ է ամէնուն ալ արդար գոհունակութեան ու հըրճուանքի։

Այսօրուան հանդէսը կ'ուզէ ոգեկոչել նաեւ Մուրատեան Վարժարանի Փարիզ հաստատուելուն 125ամեակը։ Անցեալի յիշատակը շատ պատեհօրէն կու գայ խառնուելու ներկայ իրականութեան, փաստելով այն յառաջադիմութիւնը որ տեղի ունեցաւ մեր պատմութեան մէջ այս դարաշրջանի ընթացքին։

Արդարեւ Մուրատեան Վարժարանը կը հիմնուէր մեծահարուստ վաճառական Սամուէլ Մուրատի նպաստով, այսօր նոյն վարժարանի նորակերտ շէնքը կը բարձրանայ համաժողովրդական հանգանակութեամբ, վեր հանելով հայ ժողովուրդին գիտակցական զարթումը եւ աճումը։ 125 տարի առաջ Մուրատեան Վարժարանը Իտալիայէն Փարիզ կը փոխադրուէր ձերբազատելու համար Աւստրիոյ կայսրութեան ձեռնմխումներէն։ Այսօր ան կը շարունակէ իր առաքելութիւնը Լոյսի այս ոստանին մէջ, նպաստաւորուած ֆրանսական կառավարութեան բարեացակամ ու լայնախոհ ըմբռնումներէն, լոյս սփռելով հոս հաստատուած հայ գաղութի զաւակներուն։

Շնորհակալութիւն ուրեմն ֆրանսական բարեխնամ կառավարութեան, որ ինչպէս անցեալին, այսպէս ներկայիս ալ կը հովանաւորէ այս վարժարանը, շնորհելով անոր գործելու եւ զարգանալու բոլոր պայմանները։

Հարկ է նշել պատմական այն մեծ յեղաշրջումը որ տեղի ունեցաւ մեր ժողովուրդի կեանքի մէջ այս 125 տարիներու ընթացքին. ի նպաստ անոր յառաջդիմութեան եւ զարգացումին։ Արդարեւ հակառակ անոր որ սեւ օրեր տեսանք, այսօր հպարտութեան եւ գոհունակութեան արդար իրաւունքը ունինք նկատելով որ հայրենիքը, երբեմն վերացական բառ մը, աւելի քան կէս դարէ ի վեր դարձած է թանձրացեալ իրականութիւն։ Ու ոչ միայն մեր ֆիզիքական գոյութիւնը ապահովուած է, այլ նաեւ մեր մշակոյթը յարաճուն վերելք ունի, անգրագիտութիւնը խսպառ վտարուած է, եւ հազարաւոր դպրոցներու մէջ հայ մանուկին, պատանիին ու երիտասարդին գիտութիւն եւ ուսում կը ջամբուի։ Հապա ի՞նչ ըսել սփիւռքի իրականութեան, ուր հոգեկան հայրենիք մը կերտուած է, եւ հարիւրաւոր վարժարաններու մէջ հայեցի դաստիարակութիւնը կ'ապահովուի Հայոց ազգի զաւակներուն՝ աշխարհի չորս ծագերուն։

Զէր սխալած ուրեմն Սամուէլ Մուրատ, նպաստելով այս վարժարանին բացման, երբ հայ իրականութեան մէջ վարժարանները մատի վրայ կրնային համրուիլ, այն համոզումով թէ հայ ազգի զօրութիւնը կախում ունի անոր լուսաւորութեան եւ յառաջդիմութեան աստիճանէն (Հ. Ս. էջ 45)։ Ի՞նչ աւելի խօսուն փաստ թէ հայ ժողովուրդը հասած է լուսաւորութեան եւ յառաջդիմութեան այն բարձունքին, երբ ինքնիրեն կը պարտադրէ նիւթական ու հոգեկան բոլոր զոհողութիւնները, կերտելու համար վարժարաններ եւ հոն դաստիարակելու իր զաւակները, հակառակ անոր որ ամէն դիւրութիւն եւ առաւելութիւն ունի հիւրընկալ երկիրներու մէջ տեղական վարժարաններով իրագործելու զայն։

Երբեմնի մեր տարագիր ժողովուրդը հիւրասէր Ֆրանսայի մէջ ապաստան գտած, այսօր արդէն իբրեւ հարազատ քաղաքացի, կը վայելէ անոր բոլոր առանձնաշնորհումները եւ կը մասնակցի անոր իմացական ու տնտեսական յառաջդիմութեան։

Ճիշտ է որ մեր ազգային զգացումները աւելի եւս կրնային փայփայուած ըլլալ եթէ սեփական հայրենիքի անցագիրը կրէինք մեր ծոցին մէջ. բայց իրապաշտ ու խոհական իմաստութիւնը կը պահանջէ որ գոհանալով մեզի համար ստեղծուած պայմաններէն, առիթ առնենք լայնօրէն օգտուելու անոնցմէ։

Արդարեւ մեծ բախտ մը պէտք չէ՞ նկատել որ մեր ժողովուրդը եւրոպական զարգացած ու բարձր մշակոյթի տէր երկրի մը քաղաքացիութիւնը կրնայ ունենալ, ուր ինքն ալ իր բնատուր ձիրքերով, յարատեւ չփման մէջ ի վիճակի կը դառնայ զարգանալու եւ իւրացնելու այդ մշակոյթը։ Պայմանով որ այս գոյավիճակը առիթ ընծայէ աւելի եւս գնահատելու մեր ազգային արժէքները եւ փարելու անոնց գիտակցօրէն։

Արդ ինչպէս սխալ եւ խոտելի է կղզիացման դիրքաւորումը, այն վախէն թէ կրնանք հեռանալ ազգային մեր դիմագիծէն, նոյնպէս պախարակելի է ամբողջական յարումը օտարին, մոռնալով եւ անտեսելով սե-